

**CADRUL METODOLOGIC DE DESFĂȘURARE
A CERCETĂRII STATISTICE PRIVIND
FINANȚAREA ȘI CONSUMUL GOSPODĂRIILOR POPULAȚIEI
(FCGP)**

Cuprins.....	2
1. Contextul proiectului	3
1.1. Contextul proiectului.....	3
2. Chestionarul FCGP și lista variabilelor de ieșire	4
2.1. Definiții	4
2.2. Contactarea gospodăriilor selectate	6
2.3. Variabile de ieșire principale.....	9
2.4. Încheiere, post-interviu, paradata.....	11
2.5. Abordări privind culegerea datelor	12
2.6. Variabile de ieșire secundare.....	12
3. Culegerea datelor și aspecte privind derularea activităților în teren	13
3.1. Etapa pilot	13
3.2. Moduri de culegere a datelor (CAPI, CATI, CAWI)	14
3.3. Teren.....	15
3.4. Designul eșantionului	16
4. Măsuri după culegerea datelor.....	17
4.1. Corecții statistice ex-post.....	17
4.2. Editare și imputare multiplă.....	18
4.3. Proceduri de anonimizare.....	18

1. Contextul proiectului

1.1. Contextul proiectului

Cercetarea statistică privind finanțarea și consumul gospodăriilor populației (*Household Financing and Consumption Survey – HFCS, FCGP în limba română*) reprezintă o cercetare de amploare realizată pentru prima dată în România, având ca obiectiv colectarea de date detaliate privind componența gospodăriilor, deținerile de active financiare și reale, veniturile, datoriile și consumul gospodăriilor populației.

În România, cercetarea FCGP este inițiată, coordonată și derulată de Banca Națională a României, în calitate de instituție responsabilă pentru producerea și raportarea datelor statistice aferente. Implementarea cercetării se realizează pe un eșantion național reprezentativ de 12.096 de gospodării, cu utilizarea unui eșantion de rezervă suplimentar, pus la dispoziție de către Institutul Național de Statistică.

Banca Națională a României îndeplinește rolul de operator de date cu caracter personal și autoritate de validare a procesului statistic, având responsabilitatea definirii cadrului general, a cerințelor de raportare și a deciziilor privind acceptarea livrabilelor. Activitățile de implementare în teren și de suport tehnic și metodologic sunt realizate de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie - IRES, societate selectată prin licitație publică, în calitate de prestator de servicii și persoană împuternicită de beneficiar, în limitele și condițiile stabilite contractual¹.

Rezultatele așteptate ale implementării FCGP în România includ:

- date statistice individuale anonimizate referitoare la veniturile, datoriile, deținerile de active financiare și reale și consumul gospodăriilor, necesare pentru îndeplinirea obligațiilor de raportare prevăzute în Orientarea BCE/2025/03;
- date statistice agregate reprezentând indicatori macroeconomici referitori la distribuția averii gospodăriilor populației; lista indicatorilor macroeconomici va fi definitivată, după finalizarea etapei de colectare a datelor, în comun de către cele două părți contractante.

Scopul documentului

Prezentul document stabilește cadrul metodologic pentru implementarea cercetării statistice privind finanțarea și consumul gospodăriilor populației (FCGP) în România, în conformitate cu cerințele armonizate la nivel european și cu particularitățile contextului național. Metodologia definește principiile și procedurile care determină colectarea și procesarea datelor, astfel încât să fie asigurată producerea variabilelor de ieșire solicitate de Banca Centrală Europeană și comparabilitatea internațională a rezultatelor.

Obiectivul documentului este configurarea unui sistem coerent de implementare, care include analiza structurii eșantionului furnizat de beneficiar, definirea regulilor de contactare

¹ Contractul de achiziție publică de servicii privind servicii de cercetare de piață și de sondare a opiniei publice nr.116/P/2025

și selecție a respondenților, stabilirea conținutului chestionarului (variabile principale, secundare și suplimentare) și elaborarea strategiilor de gestionare a non-răspunsurilor.

2. Chestionarul FCGP și lista variabilelor de ieșire

Chestionarul de bază FCGP cuprinde o introducere, secțiuni tematice organizate pe nouă domenii, care includ întrebări la nivelul fiecărui membru al gospodăriei, dar și la nivelul întregii gospodării, în scopul colectării datelor necesare constituirii variabilelor de ieșire solicitate, precum și o secțiune de încheiere a interviului.

4

2.1. Definiții

„**Gospodărie privată**” înseamnă o persoană care locuiește singură sau un grup de persoane care locuiesc împreună în aceeași locuință privată și împărtășesc cheltuielile, inclusiv asigurarea în comun a necesităților de bază, precum și deciziile financiare.

Definiția include persoane care nu locuiesc de obicei împreună cu respondentul, dar care sunt în totalitate sau în cea mai mare parte dependente financiar de gospodărie. Angajați ai altor rezidenți (de exemplu: angajați domestici care locuiesc în gospodărie, au pair etc.) și colegi de apartament fără altă familie sau aflate în relație de atașament cu membri ai gospodăriei (de exemplu chiriași rezidenți, persoane în gazdă, locatari, vizitatori) sunt considerați ca făcând parte din gospodării distincte.

Următoarele persoane trebuie considerate membre ale gospodăriei, dacă împărtășesc cheltuieli ale gospodăriei și decizii financiare:

- (a) Persoane rezidente de obicei, rude cu alți membri ai gospodăriei;
- (b) Persoane rezidente de obicei, care nu sunt rude cu alți membri ai gospodăriei;
- (c) Persoane rezidente de obicei, dar absente temporar (călătoresc în vacanță, pentru muncă, educație sau altele similare);
- (d) Copii ai gospodăriei care sunt educați departe de casă;
- (e) Persoane absente pentru perioade lungi de timp, dar au legături cu gospodăria: persoane care lucrează departe de casă;
- (f) Persoane absente temporar dar care au legături cu gospodăria: persoane spitalizate, aflate într-un azil/centru pentru persoane vârstnice, internat sau altă instituție.

În plus, se aplică și următoarele condiții pentru includerea unor persoane în gospodărie:

- (a) Pentru paragraful (c) de mai sus: persoana nu are în prezent adresa stabilită altundeva și durata efectivă sau estimată a absenței din gospodăriei este de mai puțin de 6 luni;
- (b) Pentru paragrafele (d) și (e) de mai sus: indiferent de durata efectivă sau estimată a absenței, persoana este partenerul/a sau copilul unuia dintre membrii gospodăriei, păstrează constant legătura cu gospodăria, se întoarce constant la această adresă (de

exemplu, la finalul unui semestru universitar) și consideră această locuință drept reședința sa principală;

- (c) Pentru paragraful (f) de mai sus: persoana are legături clare financiare cu gospodăria și durata efectivă sau estimată de absență din gospodărie este de mai puțin de 6 luni.

Cheltuielile comune ale gospodăriei includ atât beneficierea de pe urma cheltuielilor (exemplu: copii, persoane fără venit), cât și contribuția la cheltuieli. Dacă cheltuielile nu sunt comune și finanțele sunt păstrate separat, atunci persoana reprezintă o gospodărie distinctă, la aceeași adresă.

În mod normal, o persoană va fi considerată rezident al gospodăriei dacă își petrece cea mai mare parte a zilei-odihnei de noapte acolo, pe durata ultimelor 6 luni (inclusiv copii aflați în custodie comună și părinți în vârstă, dacă aceștia petrec mai multe zile în locuința gospodăriei decât altundeva).

Persoanele care formează gospodării noi sau se alătură gospodăriilor existente sunt considerate, de obicei, membri ai gospodăriei la noua lor locație; similar, cei care pleacă și locuiesc altundeva nu vor mai fi considerați membri ai gospodăriei inițiale. Criteriul „ultimele 6 luni” din paragraful precedent e înlocuit de intenția de ședere pe o perioadă de minim 6 luni la noua reședință. Trebuie să se ia în considerare ce anume e considerat drept mutare „permanentă” în sau din gospodărie. Astfel, o persoană care s-a mutat într-o gospodărie pentru o perioadă nedeterminată sau cu intenția de a sta pentru o perioadă de minim 6 luni e considerată membră a gospodăriei, chiar dacă persoana în cauză nu a locuit încă în gospodărie pentru 6 luni și, în fapt, și-a petrecut cea mai mare parte a respectivei perioade într-o altă reședință. Similar, o persoană care s-a mutat din gospodărie într-o altă reședință cu intenția de a sta în afara primei gospodării pentru minim 6 luni, nu va mai fi considerată membră a acelei gospodării.

Dacă persoana care este absentă temporar locuiește într-o locuință privată, pentru a determina de care gospodărie aparțin, se va lua în considerare durata absenței. În mod excepțional, anumite categorii de persoane care au legături foarte strânse cu gospodăria pot fi incluși drept membri ai aceleiași gospodării, indiferent de durata absenței, cu condiția să nu fie considerați membri ai unei alte gospodării private. Specific, studenții care locuiesc altundeva, dar păstrează legături strânse cu gospodăria, se întorc regulat la adresa gospodăriei respective și consideră gospodăria drept reședința lor principală, trebuie considerați drept parte a gospodăriei, indiferent de durata lor de ședere la altă adresă.

Scopul aplicării acestor criterii este acela de a minimiza riscul ca persoane care au două adrese private unde se poate considera că aparțin nu sunt numărați de două ori în cadrul de eșantionare. De asemenea, riscul ca anumite persoane să fie excluse din calitatea de membru al oricărei gospodării, chiar dacă aparțin sectorului gospodăriilor private, este și el minimizat.

Persoanele care locuiesc în gospodării colective și în instituții sunt excluse din populația țintă și nu sunt cuprinse în definiția „gospodăriei private”. „Gospodării colective” se referă la o locuință non-instituțională, cum ar fi un internat sau un cămin al unei instituții de educație sau alte spații de locuit în care stau mai mult de cinci persoane, care nu împărtășesc

cheltuielile gospodăriei. Persoanele care locuiesc în gazdă în gospodării cu mai mult de cinci astfel de persoane, sunt incluse, de asemenea, în această categorie.

„Instituție” se referă la cămine pentru persoane vârstnice, instituții de îngrijire medicală, instituții religioase (așezăminte monahale etc.) și instituții corecționale și penitenciare. Instituțiile se diferențiază de gospodăriile colective prin faptul că persoanele care locuiesc în instituții nu au responsabilitatea individuală cu privire la gospodărirea propriei vieți cotidiene. În anumite cazuri, căminele pentru persoane vârstnice pot fi considerate „gospodării colective” în baza acestui principiu.

Persoana cu Competențe Financiare (PCF) este persoana care are cele mai multe cunoștințe cu privire la aspecte financiare atât ale gospodăriei, cât și ale membrilor săi individuali și, prin urmare, e cea mai în măsură să ofere informații cu privire la finanțele gospodăriei. PCF poate să fie membru al gospodăriei sau nu.

Persoana de Referință (PR) se referă la persoana în jurul căreia se formează gospodăria și care este aleasă dintre membrii gospodăriei la începutul interviului. Aceasta poate corespunde sau nu cu PCF.

2.2. Contactarea gospodăriilor selectate

Introducerea chestionarului cuprinde un script pentru stabilirea contactului cu gospodăria și oferirea de informații privind ancheta, precum și pentru identificarea persoanei de referință (PR) și selecția respondentului principal (PCF).

Operatorii de interviu vor primi alocări precise de gospodării din eșantionul principal și de rezervă. Apelarea gospodăriilor de rezervă să va realiza numai cu acordul expres al BNR. Pentru fiecare gospodărie, aceștia vor:

- localiza fizic adresa furnizată, cu confirmarea poziției GPS în aplicație și a unei fotografii la adresă, la prima vizită;
- preda personal pachetul cu materiale informative (broșură, scrisoare din partea Băncii Naționale a României, notă de informare privind prelucrarea datelor cu caracter personal);
- explica scopul cercetării, confidențialitatea datelor și beneficiile participării;
- obține acordul gospodăriei de a participa și stabili de comun acord data, ora și modalitatea preferată pentru realizarea interviului; colectarea datelor poate avea loc prin una din următoarele modalități: CAPI (Computer Assisted Personal Interview), CATI (Computer Assisted Telephone interview) și CAWI (Computer Assisted Web interview); CAPI reprezintă metodă principală de culegere a datelor;
- identifica și înregistra numele persoanei care va răspunde (PCF) și modul de contactare ulterioară.

În etapa pregătitoare a interviului, operatorul va asista gospodăria în identificarea persoanei care cunoaște în detaliu situația financiară a membrilor (venituri, economii, datorii, active). Această persoană, denumită Persoana cu Competențe Financiare (PCF), va deveni respondentul principal. Procedura este una standard FCGP și va fi documentată în aplicație înainte de aplicarea chestionarului propriu-zis; operatorul va colecta lista completă a

membriilor gospodăriei și va înregistra relația fiecăruia cu persoana de referință (care poate coincide cu PCF). Această secțiune inițială este esențială pentru structura ulterioară a chestionarului și pentru logica de completare condiționată, dat fiind că aspectele financiare investigate ulterior se vor referi doar la membrii gospodăriei identificați la acest pas. Membrii individuali ai gospodăriei sunt enumerați în funcție de relația lor cu o **persoană de referință** a interviului, aleasă dintre membrii gospodăriei.

Pre-interviul

Etapă de pre-interviu reprezintă fundamentul operațional al implementării FCGP în România. Într-o anchetă complexă și cu durată relativ mare a interviului, modul în care este pregătit contactul inițial cu gospodăria influențează decisiv rata de cooperare, calitatea informațiilor colectate și nivelul ulterior de non-răspuns.

Etapă de pre-interviu este concepută ca un mecanism integrat de pregătire, legitimare și control al calității. Modul în care este realizată această etapă influențează direct rata de cooperare, nivelul de non-răspuns la nivel de gospodărie, acuratețea informațiilor financiare, precum și durata și stabilitatea interviului.

În contextul primului val FCGP în România, este necesară acordarea unei atenții sporite acestei etape, având în vedere lipsa experienței anterioare a gospodăriilor cu această anchetă și necesitatea consolidării încrederii gospodăriilor selectate în acest proces.

Protecția datelor și confidențialitatea

Înainte de inițierea procesului de colectare a datelor, toți operatorii de interviu semnează declarații de confidențialitate și beneficiază de un modul specific de instruire pe această temă.

Aplicația de culegere a datelor, pe toate fluxurile de culegere (CAPI/CATI/CAWI) stochează datele colectate în mod criptat, asigurând transmiterea securizată către server, precum și separarea identificatorilor de datele analitice.

Informația legată de protecția datelor este comunicată explicit gospodăriilor în etapa de pre-interviu, contribuind la consolidarea încrederii.

Pregătirea și instruirea interviuatorilor

Înainte de demararea procesului de culegere a datelor, interviuatorii participă la sesiuni de instruire dedicate, care acoperă informații extinse privind protocolul de contactare a gospodăriilor, regulile de aplicare și gestionare a cazurilor dificile, instruirea practică în utilizarea aplicației informatice și a instrumentarului de teren, prezentarea rolurilor și responsabilităților echipei de supervizare și verificare, inclusiv mecanismele de control și feedback, evaluarea finală a personalului instruit și constituirea echipei finale pentru testarea pilot și pentru teren.

Un accent special este pus pe standardizarea comportamentului în etapa de pre-interviu, pentru a reduce variația între interviuatori și pentru a asigura prezentarea uniformă a anchetei.

Primul contact

La primul contact, intervievatorul verifică existența unei gospodării la adresa selectată, apartenența la populația țintă (gospodării private), eligibilitatea pentru intervievare. Această verificare este esențială pentru documentarea corectă a situațiilor de neeligibilitate și pentru delimitarea clară între cazuri neeligibile și cazuri de non-răspuns propriu-zis. Toate situațiile sunt înregistrate în aplicația CAPI, conform protocolului de teren.

În momentul primului contact direct, gospodăriile selectate în eșantion beneficiază atât de informarea verbală oferită de operatorul de interviu, cât și de un pachet informativ din partea Băncii Naționale a României. Scopul acestei comunicări este acela de a clarifica natura statistică a anchetei, de a explica scopul și utilitatea studiului, de a preciza caracterul confidențial al informațiilor, de a informa privind durata aproximativă a interviului și de a furniza informații de contact (telefoane, adrese de e-mail, website-ul Băncii Naționale a României, website IRES) pentru verificare și clarificări.

Această etapă are rolul de a reduce incertitudinea și reticența inițială, în contextul unei cercetări care abordează teme precum activele, datoriile și veniturile gospodăriilor. Experiența internațională arată că legitimitatea percepută a studiului este un factor determinant al cooperării.

Un element critic al pre-interviului este identificarea persoanei din gospodărie care deține cea mai bună cunoaștere a situației financiare (Persoana cu Competențe Financiare – PCF). Această selecție este realizată printr-un set de întrebări introductive, menite să stabilească cine gestionează sau cunoaște principalele active și datorii ale gospodăriei, cine poate furniza informații complete privind veniturile și investițiile.

Alegerea corectă a PCF reduce riscul de non-răspuns la nivel de item și crește acuratețea informațiilor raportate, în special în modulele privind activele financiare și împrumuturile.

Înainte de completarea informațiilor în modulele financiare, intervievatorul stabilește lista completă a membrilor gospodăriei, pe baza definiției operaționale utilizate în FCGP (persoane care locuiesc împreună și împart cheltuielile curente).

Această etapă are două funcții metodologice, respectiv delimitarea exactă a unității de analiză și asigurarea coerenței răspunsurilor ulterioare privind activele, veniturile și consumul. Lista membrilor gospodăriei este validată înainte de continuarea interviului.

În situațiile în care interviul nu poate fi realizat la primul contact, se stabilește o programare fermă, în acord cu disponibilitatea gospodăriei, privind modalitatea, data și ora la care urmează a se desfășura interviul.

Protocolul de teren al IRES prevede: minimum patru tentative de contact înainte de clasificarea unui caz ca necontactat (cu posibilitatea de extindere la șase-opt tentative, în cazul gospodăriilor în cazul cărora se apreciază că ar exista șanse pentru stabilirea unui contact sau asigurarea cooperării); varierea zilelor și intervalelor orare; monitorizarea programărilor prin aplicația informatică dedicată.

2.3. Variabile de ieșire principale

Lista variabilelor de ieșire principale reprezintă nucleul metodologic al FCGP și constituie referința principală pentru producția de date la nivel național și pentru comparabilitatea internațională. Colectarea este organizată astfel încât toate variabilele de ieșire principale să fie produse în conformitate cu definițiile armonizate, indiferent de eventualele adaptări ale formulării sau secvențierii întrebărilor în chestionarul național.

Chestionarul utilizat are la bază descrierea variabilelor de ieșire prezentă în anexele Orientării (UE) 2025/333 a Băncii Centrale Europene din 31 ianuarie 2025 și este structurat pe module tematice care acoperă atât informații la nivel de gospodărie, cât și la nivel individual. Abordarea este orientată către rezultate, ceea ce înseamnă că prioritatea metodologică este obținerea variabilelor armonizate finale, chiar dacă în anumite situații sunt necesare transformări, agregări sau validări suplimentare în etapa de procesare.

Structura generală a variabilelor de ieșire

Variabilele de ieșire de bază sunt organizate în nouă domenii tematice majore:

1. caracteristici demografice;
2. active reale și finanțarea acestora;
3. alte datorii și constrângeri de creditare;
4. afaceri private și active financiare;
5. ocupare;
6. pensii și polițe de asigurare;
7. venituri;
8. transferuri intergeneraționale și donații;
9. consum și economisire.

Această structură reflectă obiectivul central al FCGP: descrierea detaliată a bilanțului gospodăriei și a poziției sale economice, în corelație cu caracteristicile socio-demografice.

2.3.1. Variabile demografice

Modulul demografic furnizează informațiile necesare descrierii structurii gospodăriei și clasificării acesteia în analizele ulterioare. Sunt colectate date privind vârsta, sexul, nivelul de educație, starea civilă și situația pe piața muncii pentru membrii gospodăriei.

Aceste variabile sunt esențiale atât pentru analiza distribuției averii, cât și pentru ajustările statistice ulterioare (ponderare, calibrare).

2.3.2. Active reale și finanțarea acestora

Acest modul vizează colectarea informațiilor privind locuința principală, alte proprietăți imobiliare, vehicule, bunuri de valoare.

Pentru proprietățile imobiliare sunt colectate informații privind valoarea actuală estimată, anul și modalitatea de achiziție, precum și împrumuturile asociate. Colectarea este organizată prin secvențe repetitive (bucle), astfel încât sunt documentate individual câte două proprietăți sau împrumuturi ale gospodăriei.

Structura modulară reduce riscul omisiunii datoriilor asociate activelor și permite o reconstrucție coerentă a poziției nete a gospodăriei.

2.3.3. Alte datorii și constrângeri de creditare

În acest modul sunt colectate informații privind creditele negarantate (credite de consum, linii de credit, carduri, împrumuturi informale), precum și experiențele recente de solicitare și respingere a creditelor. Aceste variabile permit analiza gradului de îndatorare, a vulnerabilității financiare și a eventualelor constrângeri de acces la credit.

2.3.4. Afaceri private și active financiare

Acest modul acoperă atât deținerea de afaceri private, cât și activele financiare: conturi curente, depozite, fonduri mutuale, obligațiuni, acțiuni listate și alte instrumente.

Pentru fiecare categorie sunt colectate informații privind deținerea și valoarea curentă. În cazul activelor financiare mai complexe, sunt prevăzute întrebări suplimentare pentru clarificarea tipului de instrument și a structurii portofoliului.

2.3.5. Ocupare, pensii și asigurări

Informațiile privind statutul ocupațional, istoricul profesional și participarea la scheme de pensii sunt colectate la nivel individual pentru membrii gospodăriei de peste 16 ani. Se disting schemele publice, ocupaționale și voluntare, iar acolo unde există un sold acumulat, se colectează valoarea estimată. Aceste variabile sunt importante atât pentru analiza veniturilor viitoare anticipate, cât și pentru estimarea componentei financiare a pensiilor facultative.

2.3.6. Venituri

Secțiunea privind veniturile urmărește colectarea principalelor componente necesare pentru construirea venitului brut total al gospodăriei. Sunt incluse veniturile din muncă salariată, activități independente, pensii, beneficii sociale și venituri din investiții. În implementare, colectarea este organizată astfel încât să permită agregarea coerentă la nivel de gospodărie și validarea internă a consistenței între venituri, active și cheltuieli.

2.3.7. Transferuri intergeneraționale și donații

Acest modul vizează colectarea informațiilor privind transferurile de avere între generații, respectiv moștenirile și donațiile primite de gospodărie. Sunt documentate atât transferurile sub formă de sume de bani, cât și cele sub formă de bunuri sau proprietăți. Informațiile colectate includ momentul transferului, valoarea estimată și relația dintre donator și beneficiar. Aceste variabile permit analiza rolului transferurilor intergeneraționale în acumularea averii, precum și evaluarea contribuției acestora la poziția patrimonială actuală a gospodăriei. Acest tip de transferuri reprezintă o componentă importantă a dinamicii averii, contribuind la explicarea diferențelor dintre gospodării care au acumulat active predominant prin economisire și cele care au beneficiat de transferuri familiale.

2.3.8. Consum și economisire

Modulul privind consumul și economisirea colectează informații sintetice referitoare la nivelul cheltuielilor curente și la comportamentul de economisire al gospodăriei. Sunt

incluse estimări privind cheltuielile lunare agregate și declarații privind capacitatea de economisire sau dificultățile de acoperire a cheltuielilor curente. Aceste variabile permit analiza relației dintre venit, consum și acumulare de active, precum și identificarea unor indicatori de vulnerabilitate financiară.

Aspecte operaționale

Colectarea variabilelor de ieșire este realizată prin intermediul aplicației CAPI, care presupune un control automat al parcursului chestionarului (include mecanisme automate de filtrare, secvențiere automată a întrebărilor, controale de consistență și avertizări pentru valori extreme). Astfel, aplicația reduce erorile de înregistrare și facilitează etapa ulterioară de editare și imputare.

11

2.4. Încheiere, post-interviu, paradata

Etapă de încheiere a interviului și activitățile post-interviu reprezintă o componentă esențială a controlului calității în implementarea FCGP de către Banca Națională a României și IRES, întrucât modul în care este finalizat interviul și documentată interacțiunea de teren are un impact direct asupra procesării ulterioare a datelor.

Pe parcursul interviului, aplicația CAPI rulează un set de verificări automate privind:

- completitudinea secțiunilor;
- consistența internă între variabile corelate (de exemplu, existența unei proprietăți și absența informațiilor privind valoarea acesteia);
- prezența eventualelor valori extreme sau neplauzibile.

Operatorul are obligația de a clarifica, în măsura posibilului, eventualele inconsecvențe identificate de aplicație. Scopul acestei proceduri este reducerea necesității de recontactare ulterioară a gospodăriei și minimizarea intervențiilor în etapa de editare.

Încheierea interviului include și reiterarea caracterului confidențial al informațiilor furnizate, precum și mulțumirea formală adresată gospodăriei pentru participare.

2.4.1. Paradata

Paradatele au o funcție metodologică dublă. Pe de o parte, ele permit evaluarea procesului de colectare (monitorizarea duratei, a variației între interviatori, a posibilelor riscuri de calitate). Pe de altă parte, ele sunt utilizate în etapa de editare și imputare pentru a interpreta situațiile de non-răspuns la nivel de item sau valorile atipice. În contextul primului val FCGP în România, paradatele sunt esențiale pentru identificarea tiparelor de răspuns și pentru ajustarea timpurie a strategiilor de teren.

2.4.2. Activități post-interviu

După transmiterea datelor către serverul central, fiecare interviu intră într-un flux de verificare internă. Acesta include:

- controlul completitudinii;
- verificarea logică suplimentară a relațiilor dintre variabile;
- identificarea valorilor extreme pentru analiză ulterioară.

În situațiile în care sunt identificate inconsecvențe majore sau informații lipsă esențiale, se poate decide recontactarea gospodăriei, în condiții strict controlate.

Etașa post-interviu include și monitorizarea performanței interviuatorilor, pe baza indicatorilor precum rata de finalizare, durata medie a interviului și distribuția valorilor raportate. Această monitorizare contribuie la reducerea variabilității între interviuatori și la menținerea standardelor de calitate pe întreaga durată de colectare a datelor din teren.

2.5. Abordări privind culegerea datelor

Chestionarul FCGP este construit pe o arhitectură secvențială și modulară, concepută pentru a asigura coerența informațiilor colectate și comparabilitatea internațională a variabilelor de ieșire. Structura secvențială presupune parcurgerea etapizată a principalelor dimensiuni ale situației economice a gospodăriei, începând cu definirea registrului gospodăriei și continuând cu modulele privind activele reale și financiare deținute, datoriile, veniturile și comportamentul de consum, fluxuri care sunt redade fidel în aplicația de culegere a datelor pusă la dispoziție de IRES.

Abordarea modulară permite organizarea chestionarului în blocuri tematice distincte, fiecare corespunzând unui domeniu specific (de exemplu, active reale, active financiare, alte datorii, venituri). Această structură facilitează atât administrarea coerentă a instrumentului, cât și procesarea ulterioară a datelor, prin delimitarea clară a informațiilor la nivel de gospodărie și la nivel individual.

Standardizarea administrării este susținută prin utilizarea unor definiții armonizate, formulări consecvente și reguli clare de aplicare, transmise prin instructaj și instrucțiuni în aplicație operatorilor de culegere a datelor. În plus, chestionarul include controale automate de consistență, validări și salturi logice, care validează relațiile dintre variabile (de exemplu, corelarea dintre deținerea unui activ și existența unei valori asociate sau a unei finanțări corespunzătoare). Aceste mecanisme reduc riscul erorilor de înregistrare și contribuie la coerența internă a datelor.

2.6. Variabile de ieșire secundare

Pe lângă variabilele de ieșire de bază, chestionarul FCGP include un set de variabile de ieșire secundare, integrate în instrument în vederea extinderii capacității analitice și a adaptării la specificul contextului național. Aceste variabile nu fac parte din nucleul minim armonizat necesar raportării standard, însă completează informațiile privind situația economică a gospodăriilor și pot susține analize tematice suplimentare.

Variabilele secundare sunt distribuite în cadrul modulelor existente și vizează:

- detalii suplimentare privind structura sau utilizarea activelor;
- informații despre relații financiare informale (împrumuturi între persoane, sprijin familial);
- percepții privind situația financiară și așteptările economice;
- indicatori suplimentari de vulnerabilitate sau comportament financiar.

Integrarea acestora este realizată fără a modifica structura logică a chestionarului și fără a afecta definițiile variabilelor armonizate.

Din perspectivă metodologică, variabilele secundare pot îndeplini și un rol auxiliar în etapa de procesare, putând fi utilizate ca variabile explicative în ajustările pentru non-răspuns sau în modelele de imputare. Totodată, ele contribuie la o mai bună interpretare a distribuției averii și la contextualizarea diferențelor dintre gospodării.

Colectarea variabilelor secundare beneficiază de aceleași mecanisme automate de filtrare și validare. Astfel, extinderea conținutului analitic nu compromite coerența și standardizarea procesului de administrare.

3. Culegerea datelor și aspecte privind derularea activităților în teren

3.1. Etapa pilot

În cadrul anchetei pilot vor fi contactate 200 de gospodării selectate de către Institutul Național de Statistică, cu aplicarea integrală a metodologiei stabilite pentru contactare, selecție a respondenților și administrare a chestionarului. Fiecare gospodărie va fi abordată conform protocolului, iar toate tentativele de contact și rezultatele acestora vor fi documentate sistematic, astfel încât pilotul să reflecte în mod realist condițiile de implementare ale cercetării principale.

Obiectivele principale ale etapei pilot sunt testarea instrumentarului și a consecvenței de aplicare a regulilor de contactare și a mecanismelor de reprogramare. Se vor depune toate eforturile pentru atingerea unei rate de răspuns apropiate de cea estimată în faza de proiectare a eșantionului final.

Pentru fiecare interviu realizat vor fi observate și documentate detaliat aspectele legate de desfășurarea administrării: funcționalitatea completă a aplicației informatice (logica de sărire, validările, mesajele de eroare sau de atenționare, înregistrarea paradelor), calitatea formulărilor și nivelul de claritate al întrebărilor pentru respondenți, timpul mediu de administrare și rata de completare a fiecărei secțiuni, performanța operatorilor, inclusiv adaptabilitatea la contexte dificile, gestionarea datelor și sincronizarea cu serverul central.

Paradatele și observațiile colectate sunt centralizate într-un raport tehnic care însoțește setul de date rezultat din etapa pilot. Acest material completează datele cantitative, oferind informații privind modul efectiv de desfășurare a interviurilor, dificultățile întâmpinate și eventualele disfuncționalități ale instrumentului.

Raportul tehnic este completat de un raport metodologic detaliat, care include analiza datelor test colectate, evidențierea erorilor și a problemelor semnalate în teren, precum și propuneri concrete pentru îmbunătățirea conținutului chestionarului și a aplicației informatice. Raportul formulează de asemenea, recomandări privind ajustarea fluxurilor de lucru și clarificarea documentației operaționale, acolo unde experiența din ancheta pilot a indicat necesitatea unor intervenții. Implementarea propunerilor se realizează după aprobarea raportului de către BNR.

3.2. Moduri de culegere a datelor (CAPI, CATI, CAWI)

Colectarea datelor se va realiza prin metodele CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing), ca metodă principală și implicită pentru primul contact, și complementar CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) și CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing), în funcție de preferința respondenților și de condițiile de contactare, cu scopul de a combina robustețea metodologică cu flexibilitatea operațională necesară reducerii non-răspunsurilor.

3.2.1. CAPI – modul principal de colectare

Interviul față în față, asistat prin tabletă (CAPI), reprezintă metoda standard de colectare pentru FCGP. Interfața CAPI pusă la dispoziție de către IRES este optimizată pentru tablete, cu funcție de salvare offline și sincronizare automată în rețea securizată.

Alegerea acestui mod este justificată de mai multe considerente metodologice:

- complexitatea structurii chestionarului (bucle pentru active și datorii, rutări multiple);
- necesitatea clarificării conceptelor financiare;
- caracterul sensibil al unor informații solicitate;
- importanța stabilirii corecte a componenței gospodăriei și a persoanei cu cunoștințe financiare.

CAPI permite implementarea integrală a controalelor de consistență a filtrelor și validărilor automate, reducând riscul erorilor de înregistrare și sprijinind coerența internă a bilanțului gospodăriei.

3.2.2. CATI – utilizare complementară

Interviul telefonic asistat de calculator (CATI) poate fi utilizat în situațiile în care:

- Persoana cu Competențe Financiare a fost identificată prin contact inițial;
- există acordul explicit al gospodăriei pentru continuarea sau reluarea interviului prin telefon.

Utilizarea CATI este destinată în principal:

- finalizării interviurilor parțial completate;
- acomodării preferințelor persoanelor interviewate;
- completării unor secțiuni amânate;
- reprogramărilor solicitate de gospodărie.

3.2.3. CAWI – utilizare controlată

Interviul online (CAWI) poate fi utilizat, de asemenea, în regim complementar, în condiții similare cu CATI. Accesul la chestionarul online este oferit doar după confirmarea identității respondentului principal.

CAWI poate fi utilizat în special pentru:

- completarea unor secțiuni specifice care necesită consultarea documentelor;

- situații în care gospodăria preferă administrarea individuală a unor module;
- finalizarea interviurilor întrerupte.

Structura și logica chestionarului rămân identice cu cele utilizate în CAPI, iar controalele de consistență sunt implementate și în varianta online.

Principiul secvențialității

Abordarea adoptată este una secvențială: CAPI → CATI sau CAWI (doar după stabilirea identității respondentului principal).

Această logică metodologică asigură:

- definirea corectă a unității de analiză;
- coerența structurii gospodăriei pe parcursul interviului;
- reducerea riscului de erori structurale în date.

Aspecte privind comparabilitatea

Utilizarea unui sistem multi-mod este implementată astfel încât să nu afecteze comparabilitatea variabilelor de ieșire. Structura chestionarului, formularea întrebărilor și validările automate sunt identice în toate modurile de colectare. Diferențele de context de administrare sunt documentate prin paradata și pot fi analizate în etapa de procesare, dacă este necesar.

3.3. Teren

3.4.1. Responsabilități

Colectarea datelor pentru FCGP este realizată de către IRES, în baza contractului încheiat cu BNR.

IRES este responsabil pentru organizarea și implementarea activităților de teren, în conformitate cu metodologia agreată, incluzând:

- recrutarea și instruirea personalului de teren;
- distribuirea și monitorizarea cazurilor;
- aplicarea protocolului de contactare și interviu;
- asigurarea controlului calității;
- transmiterea securizată a datelor către beneficiar.

Beneficiarul păstrează rolul de coordonare metodologică generală și validare a rezultatelor.

3.4.2. Rețeaua de operatori și structura organizatorică

Colectarea datelor este realizată prin intermediul unei rețele naționale de operatori de interviu, coordonată de supervizori regionali.

Structura echipei de teren este următoarea:

- **Număr estimat de operatori:** minim 50, la care se adaugă rezerve

- **Număr de supervizori regionali:** 4-5
- **Număr personal verificare / control calitate:** 4

Operatorii sunt distribuiți teritorial astfel încât să acopere integral zonele incluse în eșantion. Alocarea cazurilor este realizată pe baza structurii eșantionului furnizat de către Institutul Național de Statistică.

Supervizorii au responsabilitatea monitorizării progresului, gestionării cazurilor dificile și verificării respectării protocolului de contactare.

3.4.3. Durata culegerii datelor

Perioada de colectare este stabilită pentru intervalul: **aprilie-noiembrie 2026**.

Durata totală estimată a terenului este de aproximativ opt luni, incluzând:

- etapa de lansare și distribuire a cazurilor;
- faza principală de contactare și interviu;
- faza de reluare a cazurilor nefinalizate și aplicare a procedurilor de conversie a refuzurilor.

3.4.5. Numărul de interviuri așteptat

Eșantionul transmis pentru colectare cuprinde:

- **Număr gospodării în eșantion principal:** 12.096
- **Număr gospodării în rezervă:** 6.210

Obiectivul operațional este atingerea unui număr de minimum **7.200 interviuri** finalizate (corespunzător unui prag de răspuns de 60%), cu posibilitatea extinderii până la maximum **8.400 interviuri**, în funcție de progresul colectării și de utilizarea rezervei.

În implementare, toate gospodăriile incluse în eșantionul principal vor fi parcurse conform protocolului, iar gospodăriile din rezervă vor fi activate gradual, în cazul în care pragul minim nu este atins.

Monitorizarea progresului se va realiza prin urmărirea **ratelor de răspuns, de refuz, de cooperare și de contactare și rata de eligibilitate**, la nivel național și teritorial.

3.4. Designul eșantionului

Cercetarea statistică FCGP în România este realizată pe un eșantion probabilistic de 12.096 de gospodării, reprezentativ la nivel național. Eșantionul este furnizat de BNR și este extras de Institutul Național de Statistică.

Pe lângă eșantionul principal, este constituită o rezervă de 6.210 gospodării, destinată compensării non-răspunsurilor și atingerii pragului minim de răspuns stabilit contractual.

Caracteristici operaționale relevante

- Eșantionul de rezervă se utilizează cu aprobarea BNR.
- În cazul în care într-un centru de cercetare nu este atins pragul de 60%, se activează gradual gospodării din rezervă.

- Dacă după contactarea eșantionului principal nu se atinge pragul minim național, se utilizează rezerva până la atingerea acestuia.
- Este anticipat că, dat fiind specificul unei anchete privind aspecte financiare, **va fi utilizată întreaga rezervă** pentru atingerea pragului minim de răspuns.

4. Măsuri după culegerea datelor

Etapă de verificare după culegerea datelor are în vedere implementarea unor mecanisme sistematice de asigurare a calității, având ca obiectiv identificarea și corectarea eventualelor erori organizaționale sau procedurale apărute în timpul colectării. Această etapă completează monitorizarea realizată în timp real și permite o evaluare retrospectivă a modului în care au fost gestionate adresele din eșantion și de a consolida trasabilitatea procesului și a limita riscul de bias asociat erorilor de implementare.

Se analizează dacă numărul minim de tentative de contact a fost respectat, dacă acestea au fost distribuite adecvat în intervale orare diferite și dacă rezultatul final al contactului a fost codificat corect. Cazurile închise ca refuz sau imposibilitate de contact fără parcurgerea completă a protocolului sunt marcate pentru reanalizare și, acolo unde este justificat, vor fi redeschise și reintegrate în fluxul operațional.

Se realizează, de asemenea, analiza comparativă a indicatorilor de teren (rate de refuz, contactare, cooperare) la nivel de operator și zonă teritorială, pentru a identifica eventuale deviații sistematice. Această evaluare permite detectarea unor tipare atipice și fundamentarea unor măsuri corective, inclusiv re-instruirea operatorilor sau ajustarea alocării cazurilor.

Un rol important în această etapă îl are evaluarea calității paradatalelor. Sunt analizate durata interviurilor, secvențele de aplicare a chestionarelor, frecvența valorilor lipsă și notele introduse de interviuatori. Paradatale oferă indicii privind posibile dificultăți în administrare, nivelul de cooperare perceput sau existența unor zone cu risc crescut de non-răspuns la nivel de gospodărie sau item.

4.1. Corecții statistice ex-post

Ajustarea ponderilor reprezintă mecanismul standard de reducere a potențialului bias indus de non-răspuns la nivel de gospodărie. Procedura urmează o abordare secvențială, care include: aplicarea ponderilor de design (derivate din probabilitățile de selecție), ajustarea pentru non-răspuns și calibrarea finală la date externe disponibile.

IRES utilizează ponderile de design, pe baza informațiilor privind structura eșantionului furnizată de beneficiar. Ulterior, aplică o ajustare pentru non-răspuns, utilizând variabile auxiliare disponibile atât pentru respondenți, cât și pentru non-respondenți. Această ajustare are rolul de a corecta dezechilibrele apărute prin neparticiparea unor gospodării eligibile și de a îmbunătăți reprezentativitatea eșantionului final.

Ajustarea pentru non-răspuns se realizează prin estimarea probabilităților de răspuns pe baza co-variabilelor disponibile (de exemplu, caracteristici teritoriale sau informații din cadrul de eșantionare), urmată de corectarea ponderilor inițiale. În situația în care distribuția

ponderilor rezultate indică variații excesive, sunt aplicate mecanisme de control al ponderilor extreme (trimming), pentru a limita creșterea varianței estimărilor.

În etapa finală, ponderile sunt calibrate la informații externe relevante (de exemplu, distribuții demografice oficiale), astfel încât structura eșantionului ponderat să fie aliniată cu structura populației țintă. Alegerea variabilelor de calibrare ține cont atât de capacitatea acestora de a explica probabilitatea de răspuns, cât și de relevanța lor pentru variabilele-țintă ale anchetei (în special avere și venit).

4.2. Editare și imputare multiplă

În colaborare cu Banca Națională a României, IRES stabilește metodologia de imputare a valorilor lipsă sau cu răspunsuri speciale, astfel încât datele finale să respecte cerințele de raportare din Orientarea BCE/2025/3. Se va aplica o imputare stocastică multiplă, conform standardului internațional.

Această etapă are ca scop transformarea setului de date colectate într-un set de date complet validat, imputat, confidențializat și pregătit pentru transmiterea către Banca Centrală Europeană (BCE), în formatul și structura cerută de Orientarea BCE/2025/3. Toate activitățile sunt desfășurate în strânsă colaborare cu BNR.

Validarea post-colectare se realizează prin rularea unui script Python dedicat, dezvoltat de Banca Centrală Europeană, care parcurge baza de date și verifică:

- consistența inter-item și inter-sectiuni;
- respectarea regulilor de codificare și format;
- identificarea valorilor lipsă, outliers sau posibile erori reziduale nedetectate anterior;

Scriptul generează rapoarte automate de validare, pe baza cărora echipa de analiză intervine asupra datelor în cazurile necesare.

Se documentează separat fiecare caz imputat, pentru a asigura trasabilitate completă și transparență metodologică.

După validarea datelor individuale, IRES realizează o verificare macroeconomică a acestora.

Raportul de analiză agregată include recomandări privind ajustarea metodologică sau ponderarea datelor, în cazurile în care sunt detectate neconcordanțe semnificative.

4.3. Proceduri de anonimizare

În ceea ce privește tehnicile de confidențializare (anonimizare) a datelor individuale, se procedează în felul următor:

Procedura generală:

1. Eliminarea variabilelor precum:

- data exactă a interviului;
- detalii despre caracteristicile locuinței;

- informații de localizare granulară.

2. Codificarea valorilor din extremele distribuției:

- top-coding sau bottom-coding pentru valori foarte mari/mici;
- de ex.: vârste > 85 ani sunt codificate ca „85 și peste”;

3. Agregarea categoriilor rare în grupuri mai mari:

- ex.: țara de origine codificată ca „Zona euro” / „Țări din afara UE” în locul denumirii individuale;
- profesii sau sectoare economice agregate conform nomenclatoarelor ISCO/NACE revizuite.

Procedura specifică:

Se realizează o evaluare detaliată a riscurilor de reidentificare asociate gospodăriilor din România, luând în calcul:

- distribuția geografică și dimensiunea eșantionului la nivel local;
- combinații rare de variabile (ex. tip de locuință + structură familială + venit);
- prezența unor extreme în distribuțiile valorilor de active sau venituri.

IRES propune, validează și implementează soluții personalizate de confidențializare pentru aceste cazuri.

Pe baza datelor colectate și a specificațiilor transmise de BNR, IRES furnizează soluții tehnice și metodologice pentru calculul principalilor indicatori statistici privind:

- averea netă a gospodăriilor;
- structura activelor și pasivelor;
- distribuția veniturilor și a consumului;
- incidența îndatorării sau a excluziunii financiare.

Acești indicatori sunt validați prin triangulare cu alte surse oficiale de date, furnizate de BNR (de ex. conturi financiare, surse administrative, anchete INS etc.).

Se urmărește consistența între rezultatele agregate ale FCGP și valorile oficiale naționale, explicând eventualele diferențe prin caracteristici metodologice.